

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

§. 1. In quo consistat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

1. Quando persona libera forte contrahit matrimonium cum persona, quæ sit vere serva (hæc alius venditum) vel servitutum dictæ personæ ignorans, quod bello iusto captum sit, hæc serva vel scit. Si ignorat, invalidum erit matrimonium, quod tunc aliter ex sponsione ab altero ignorante impedimentum est dirimens, de quo loquimur. Si scit, non erit, etiam non consentiente Domino, unde hic de agendum non est. Dixi (vere serva) nam si, quæ propter mercedem famulantur, hoc impedimentum quaquam contrahunt.

2. Ratio, cur inducitur hoc impedimentum, quia licet servitus sit qualitas, tamen deceptio inducit gravissima incommoda, unde merito Ecclesia definit. Nescimus autem, à quo Pontifice hoc impedimentum fuerit inducitur, sed illud tamen patet ponunt Sacri Canones *C. final. de conj. C. Si quis in nuptiis, & c. ubi rei 29. §. 2.*

3. Ratio etiam, quod etiam Domino nolente, servitutum matrimonium cum serva, vel servo cognoscitur, etiam, si quis quilibet est dominus sui corporis, & hoc rectè Sanctus Thomas in 4. d. 29. q. vii. art. 4. *Summa 1.4. mar. d. 22. n. 4.* in iis, quæ pertinent ad rationem. Adde, Dominum non habere ius nullius in servo remedium concupiscentiæ. Quod si ex matrimonio cum serva oriantur aliter conjugii aliqui incommoda, & quidem non levia, dum aliquando obligeantur bita Domino à serva, impediunt obsequia debita, tamen jam ipse liber cedit iuri suo, quando servituti alterius cognoscens, matrimonium init cum illa.

4. Sive autem ignorata fuerit servitus per ignorantiam invincibilem, sive ut probabilius est, etiam per vitabilem, & crassam, sive per errorem antecedentem à ipsius matrimonium, sive etiam ipsi contrahentes, impedimentum dirimens erit, quia sic semper est servitus, unde personam liberam suo iuri cessit in contractu tam oneroso, & perpetuo præsumere, non videtur Ecclesia. Ita Sanchez 1.7. de matr. d. 17. n. 20. & Henricus de matr. d. ff. 2.

5. Si ipsa persona serva sine vlla culpa ignoret suam servitutem, & bona fide contrahat cum libero, non est impedimentum dirimens, ut etiam dirimens est, si agnoscat servitus, sed nesciat, ea esse impedimentum (quæ dicitur ignorantia iuris) quia Ecclesia, indolens ab ipsius cognitione, affixit ejusmodi impedimentum servituti.

6. Hic per occasionem Nota, in casibus, in quibus inter servum, & liberam, vel contra, est validum matrimonium, filios sequi conditionem ventris, ex communis doctrina, quod etiam servatur, quando filii contrahentes essent naturales. Sensus autem hujus dicti est, ut in servorem libertatis, si mater fuerit libera, sive solum, quando concepit, sive solum, quando vterum gessit, sive solum, quando peperit, etiam si libertatem per vnum diem habuerit, libera sit proles. Serva autem cum solum erit dicta proles, quando mater toto tempore, quo concepit, vterum gessit, peperitque, libera non fuit, lege Sanchez 1.7. de matr. d. 24. n. 10.

AN PECCET MANCIPIUM, si matrimonium contrahat cum persona libera, scienti, & scienti, sed nesciente, vel nolente Domino?

7. Paulò ante dixi, nullam legem tollere à servo pro

ras fortasse vel sub luce candelarum, quando ejus formam advertere non potest. Inventa deinde ea nequaquam pulchra contendeat Adolefcens, matrimonium nullum fuisse. Sed Tabiena, in *summa V. impedimentum quasi 4.* ut ipsemet refert, respondit fuisse validum, quia error fuit in qualitate pulchritudinis, non in substantia; Adolefcens enim jam consensit in primogenitam, quam ipsi obtulit Pater: quare illam duxit, quam voluit. Hanc responsionem approbat Sanchez, *loc. cit. num. 3.* alique, sed illam reprobat Pontius, *1.4. cap. 22. n. 5.* quia Adolefcens consensit in illam, quæ fuit ostensa viro illi graviat hæc non fuit Primogenita.

2. Quid ego sententiam paucis expedit. Ex regula data *num. 16.* colligo Pontii sententiam esse potius approbandam, quam illam Tabienæ, & Sanchez; etenim Adolefcens, occasione pulchritudinis se determinavit ad volendam illam determinatam, quam ostendit Pater, Pater autem secundum ostendit, ergo illam determinavit Adolefcens. Falsum igitur videtur esse, quod ait Tabiena, Adolefcens non consensisse in secundogenitam ipsi à Patre denegatam, sed in Primogenitam, quam Pater obtulit, falsum, inquam, quia ipse consensit in personam illam determinatam, quam vidit ille vir gravis, & non in aliam, quam Pater obtulit; obtulit enim his primogenitam, sed Adolefcens non se determinavit ad oblatam à Patre, sed ad ostensam amico.

Casus alter sic narratur, seu figuratur ab Hostiensis ap. Barbo. *l. 6.*

3. Anglus quidam vilis conditionis Romam veniens, finxit, se filium esse Regis Angliæ. Quo mendacio seduxit nobilem puellam, ad contrahendum cum ipso matrimonium. Non multo post, detecta fraude, quaesitum fuit, an validum deberet pronunciari matrimonium.

4. Respondeo, mihi videri, nullum esse pronunciantum. Ratio est ex dictis duplex. Nam primò, puella illa non videtur consensisse absolute in personam præsentem, sed in illam, prout ipsi affixa esset nobilitas Regiæ, puella enim semper præsumitur fuisse cum expressa intentione, perinde ac si esset nobiles cetera puella, ut nollet nubere cum homine vili, & hanc intentionem nunquam retractasse.

Secundo efficacius, quia puella non alia via cognovit hunc hominem præsentem, cujus matrimonio consensit, nisi occasione, seu consideratione filiationis Regiæ: quare ipsa consensit in hunc hominem, ut filium Regis, non vero in hunc hominem, qui judicaretur Regis filius, quemadmodum diximus *n. 21.* de eo qui eligit pro sua vxore illam, quæ sedebat, nam ita hæc puella, eligit illum, qui cum veritate esset filius Regis, non vero, qui fictus.

5. Profectò, si puella hæc consensisset in hunc præsentem, quem judicabat, sive ex se, sive ex dolo alterius, esse filium Regis, validum fuisset matrimonium: At vero, quia puella consensit in filium Regis quem ipsa sibi in mente proposuit (sic enim videtur res se habuisse) non fuit validum quia, ut constat ex dictis, error fuit in qualitate redundante in personam, Lege Barbo. in *voto decisivo 19. cit. art. 3.* qui multorum Doctorum verba affert, ad firmandam hanc decisionem, etiam in foro externo quia ex dictis circumstantiis, alique expensis, illud præsumitur, quod dictum hæcenus à nobis est.

6. Etenim, quamvis ille homo se finxisset filium Regis, nec explicuisset cujus Regis, idem puto dicendum, Eadem enim est ratio, (licet Bonacina, de *Imped. mar. quasi 3. p. 1. num. 8.* non eandem esse dicat) ac si explicuisset, si enim puella consensit innixus totum fuit nobilitati illi Regiæ, voluit cum filio Regis, quicumque is Rex esset, matrimonium celebrare, non autem cum homine vili præsentem, Nam univèrsaliter, si quis dicat: *Volo hunc quem puto v. g. esse Regem* errat in qualitate tantum, si sic *Volo Regem, v. g. quem puto esse hunc*, tunc error qualitatis redundat in substantiam, ut diximus, casus autem noster hic posterior est.

libertatis ad matrimonium, nunc ergo consequenter aio, si liber à Domino, matrimonium, vel vsum ejus rationabilem prohiberi suo servo, ac posse ejusmodi servum, ac debere à Iudice Ecclesiastico protegi. Vide tamen apud Sanchez l. 7. de matr. d. 21. num. 5. excusationem quandam.

Obiicies: Ergo peccaret Dominus servum vxoratum vendendo, vel mittendo in regionem distantem, quando illum sequi non valet vxor, quia sic impediret vsum matrimonii.

Respondeo. Ita putant nonnulli cum Sanchez, ibidem d. 21. n. 11. & 12. Verum De Lugo, de Iust. d. 3. num. 24. cum quo sentit Coninch. d. 31. dub. 2. num. 37. & Perez, de matr. d. 21. sect. 7. rectius distinguunt. Vel agimus, an peccet Dominus contra Iustitiam, & dicendum contra Iustitiam non peccare, quia jus conjugii non debet Iuri Domini præjudicium ferre, secus, neque posset illum apud se retinere, vel sibi emere, quando multum distat vxor: quod esset contra praxim quotidianam, qua absque vilo scrupulo, ex eo capite, quod eorum vxores sequi ipsos non valeant, emuntur servi.

Vel agimus, an peccet contra charitatem, & dicendum, tunc demum vendentem, & ementem peccare, quando sine suo gravi damno potest ab ea venditione, vel emptione se abstinere, & tamen non se abstinere, obligat enim tunc charitas ad succurrendum bono spirituali conjugum: In quo casu poterit Index Ecclesiasticus Dominum cogere, ut vendat servum in loco, ubi is queat cum sua conjugē convivere. De qua re vide distinctius Pontium l. 7. de matr. cap. 42. num. 6. atque idem dic de Missione servi in partes remotas ab vxore, &c.

8. His positis. Respondeo ad id, quod propositum est in titulo hujus paragraphi, verbis Coninch. d. 31. de matr. num. 32. qui cum dixisset, ex Sacro Textu omnes communiter colligere, Dominum non posse sine iusta causa, servorum matrimonia directè impedire, id est, nolendo hæc illis vilo modo permittere, addit: Nota tamen nisi aliqua iusta causa aliud suadeat (qualis esset, si timerent servi, ne Dominus maliciose eorum matrimonium impediret) teneri prius Dominorum consensum petere, antequam cum aliqua contrahant; id, quod colligitur ex Concilio, Quod refertur C. Fin. 29. q. 2. quod requirit voluntatem Dominorum, ut conjugia servorum sint omnino legitima. Ratio autem est, quia hoc exigit reverentia, quam iis debent, Preterea cum sapè multum Dominorum interest, utrum servi cum hac, vel illa contrahant, ideoque durum iis fieri, si servi, iis inconsultis, cum aliqua contrahant, quæ ipsi valde ingrata, ac multas molestias paritura sit. Hæc Coninch. Sanchez l. 7. de matr. disp. 21. à n. 12. De Lugo, & idem Coninch. l. c.

In concursu obsequii Domini, & Conjugis, cui debeat prius satisfieri, habes dilucidè apud citatos.

§. II. Servitus diminuta quid operetur?

1. Dexpeditius explicabo per sequentium casuumfigurationes. Berta est nunc serva, quæ tamen hinc ad duos annos ex testamento sui Domini acquirere libertatem. Porro, dum præfixum libertatis tempus nondum advenisset, contraxit matrimonium cum Titio, ejusmodi temporaneam servitutem ignorante, validè contraxit, sustinendūque matrimonium, saltem post annos illos duos exactos.

2. Respondeo, invalidè contraxisset, nec sustineri posse matrimonium, ait Pontius, l. 7. de matr. cap. 43. num. 1. sine, nisi adveniente libertatis tempore, legitima adsit ratificatio. Ratio est, quia Sacri Canones indistinctè loquuntur, nec recipiunt servitutem temporaneam, & ex alia parte, eo medio tempore verè ea persona serva est, ut expressè habetur in Iure, l. Statu liberum ff. de statu libero. Sanchez, l. 7. d. 19. num. 4. & Perez de matr. d. 21. sect. 1. putant, probabile esse, valere matrimonium, si servitus removenda sit infra sex menses, cum parum pro nihilo reputetur. Sed his non acquiesco, quia carentia servitutis est de substantia

contractus matrimonii, & de solemnitate actus, quæ ad vnguem observanda est.

3. Contra, Catharinæ, quæ serva est, Dominus concedit nunc duos annos libertatis, intra quos, dum libertate gaudet, nubit cum Titio ejusmodi Catharinæ conditionem ad servitutem migraturæ nesciente, validè nubit? Scio autem, ut notat Sanchez, loco citato, numero 3. non posse concedi libertatem ad tempus; semel enim concessa libertas, etiam pro brevi tempore, cum revocari eam jure non possit, perpetua est: sed casus proponitur pro iis locis, ubi fortè lex Municipalis admittit ejusmodi temporaneam libertatem.

4. Respondeo, Catharinam nubere invalidè, ita Sanchez l. c. quia ipsa dum reditura est ad servitutem, verè libera non est. Ita decrevit Textus dicens, eo medio tempore non cessare, sed dormire servitutem. Et quidem meritò ita decretum est, quia si conjux redire debet ad servitutem, non poterit liberè dare corpus suum alteri in perpetuum, quod est de essentia Matrimonii. Nam propterea servus similis temporaneus non potest Ordines Sacros licitè recipere, nec domicilium mutare cum præjudicio Domini.

5. Denique Maria fuit serva, nunc verò libera jam est, quo pacto Latine vocatur Liberta, Titioque nubit nescienti antiquam Mariæ servitutem, nubine validè?

Respondeo, validè sanè: Ita Rebell. l. b. 3. sect. 2. n. 19. & Perez l. c. quia Liberta Libera verè est.

§. III. Servitus, vel libertas putata.

6. Triplex est casus decidendus. Primus, Duxit Titius Bertam liberam, quam tamen per errorem putat servam. Valuitne matrimonium.

Respondeo. Sanè valuit, tum quia Ecclesia veram servitutem, non autem putatam constituit esse impedimentum, tum quia in hoc casu non obstat servitus matrimonii, si Titius putavit Bertam esse servam, & tamen illam dixit.

7. Secundus casus est prædicto oppositus. Antonius duxit Mariam servam, quam tamen ipse putat liberam, validène ducit.

Respondeo. Profecto non oportebat hunc casum proponere; in hoc enim adest ipsissimum impedimentum servitutis ignoratæ, de quo hæcenus locuti sumus.

8. Quandoquidem ergo hic casus proponendus non erat, succedat alius illius loco. Petrus servus ducit Mariam servam, putans ipsam esse liberam, valèntne matrimonium, quasi servitus vnius compensetur cum servitute alterius?

Respondeo valere. Ita Averfa q. 12. de matr. sect. 2. & communiter non quidem propter dictam compensationem, sed quia Sacri Canones statuerunt dumtaxat (ut patet in Textibus supra citatis) esse impedimentum dirimens servitutem ignoratam ab altero libero. Quare irritum reddiderunt solum matrimonium personæ liberæ cum persona serva ignorata, non verò personæ servæ cum persona serva, quamvis ignorata.

9. Tertius casus. Titius liber contrahit cum Lucia serva putans eam esse liberam, sed eo animo, ut nesciisset eam esse servam, adhuc cum ea contraxisset, qui est error in qualitate servitutis, non antecedens, sed comitans, contraxitne validè?

Respondeo. Sanchez l. 7. de matr. d. 18. n. 6. Bonac. de matr. q. 3. p. 2. n. 4. Layman. l. 5. tract. 10. p. 4. cap. 2. alique docent invalidè. Sylvester, alique validè citati à Bossio cap. 2. de matr. n. 85. Sed cum Sanchez est sentiendum, quia intentio Titii antecedens tetendit absolute in servam verè à se ignoratam, atque adeò in habentem impedimentum dirimens, quo existente, consensus validus ad matrimonium esse non potest.

§. IV.